

ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ШКІЛЬНІЙ НАВЧАЛЬНІЙ ЗЕМЕЛЬНІЙ ДІЛЯНЦІ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ

Гасинець Я.С., Куруц Н.В., Вакерич М.М., Мірутенко В.В., Глеба М.В.

*ДВНЗ «Ужгородський національний університет», біологічний факультет
вул. Волошина, 32, м. Ужгород, Закарпатська область, Україна*

Теоретичне вивчення основ науки без зв'язку з практикою не може забезпечувати всебічного розвитку молодого покоління. Тому викладання біології в школі має пов'язуватись з працею і немало важливу роль у цьому відіграє шкільна навчально-дослідна земельна ділянка. Ділянка є тим робочим місцем, де в процесі дослідницької роботи вчитель біології навчає умінням самостійно проводити нескладні дослідження, творчо вирішувати різні біологічні завдання, виховує спостережливість. Однак, на сьогоднішній день, у більшості навчальних закладів регіону, шкільні земельні ділянки знаходяться в достатньо не привабливому вигляді, занедбані або відсутні взагалі. Саме тому завданням нашої роботи було: вивчити досвід роботи на навчальній земельній ділянці вчителів біології Смолговицької гімназії Хустського району, визначити планування, зміст роботи, розробити тематику й методику проведення дослідницької роботи з учнями та визначити значення.

Навчально-дослідна земельна ділянка – це територія, облаштована з метою поглиблення й розширення знань школярів про рослини, закономірності та умови їх вирощування, формування практичних умінь і навичок, виховання інтересу та поваги до праці, а тому якісне викладання біології в школі, вимагає тісного поєднання теорії з практикою навчання. Шкільна ділянка у досліджуваному закладі є лабораторією біології під відкритим небом, яка призначена для проведення уроків, практичних занять, досліджень, спостережень, систематики й визначення. Визначено, що ділянка є тим робочим місцем, де представлені різноманітні натуральні наочні посібники, які є джерелом демонстраційного та роздаткового матеріалу як для кабінету біології, так і проведення різного роду занять з біології. В досліджуваній школі на початку навчального року складається план роботи на ділянці, розміщення її відділів для роботи по класах, графік роботи учнів у літній період і як складова частина плану навчально-виховної роботи школи, розглядається на педагогічній раді та затверджується директором. Проводячи дослідження щодо планування та роботи на навчально-дослідній земельній ділянці Смолговицької гімназії, нами визначено, що вона відповідає вимогам та навчальному, дослідницькому й виховному призначенню. Її територія включає два відділи. Зокрема, ботанічний відділ має ділянку початкових класів, колекційну ділянку й ділянку систематики, ділянку овочевих, польових культур та ягідників, 1-о, 2-о й багаторічних квітників. Встановлено, що плануючи роботу на навчально-дослідній земельній ділянці, вчителі передбачають наперед, який і в якій кількості повинен бути підготовлений та зібраний матеріал для біологічного кабінету, а також який буде використаний під час проведення лабораторних і практичних занять в осінній й весняний періоди на уроках біології. Щодо вивчення змісту роботи на ділянці в цій школі, то нами відмічено, що вона відповідає вимогам

чинної навчальної програми з біології і має на меті, зміцнити та поглибити знання учнів, прищепити практичні уміння і навички, оволодіти методикою, а також технікою постановки дослідів, що має як виховне, так і науково-пізнавальне та практичне значення. Ділянка є базою для проведення наукової і дослідної роботи та здійснюється в безпосередньому зв'язку з навчальним процесом. Вивчення тематики дослідницької роботи показало, що згідно Положення роботи на шкільній земельній ділянці планується як для учнів початкових класів, так і для учнів базової та повної загальної середньої освіти. Так з учнями початкової школи проводяться такі досліді: «Як росте рослина?», «Як утворюється плід?», «Вплив густоти висівання насіння редьки на її врожайність», «Способи садіння картоплі», «Вплив прищипування рослин на врожай огірків» та інші. Окремим ланкам старших класів, які відповідальні за колекційну ділянку, даються такі завдання: виготовити гербарій рослин колекційного відділу, оформити експонати для виставки до Свята врожаю, вести щоденники фенологічних і агротехнічних спостережень. Для правильного виконання дослідницьких завдань вчителями біології досліджуваного закладу готуються інструктивні карточки для учнів, в яких вказуються – тема дослідів, мета, схема та методика проведення дослідів, які отримують учні і дотримуються наступності в їх виконанні, зокрема карточки з проведення дослідів з таких тем: «Вирощування нових культур на колекційній ділянці», «Вплив яровизації насіння коренеплодів на отримання ранніх врожаїв», «Вивчення методів продовження життя зрізаних квітів», «Виявлення успадкування господарсько-важливих ознак у помідорів або інших овочевих культур», «Вплив передпосівного обробітку насіння айстр соком алое на величину квітів», «Вплив підживлення на ріст і розвиток кімнатних квітів», «Визначення оптимальної густоти посадки розсади капусти для отримання високих врожаїв», «Створення гібридних форм пшениці», «Вирощування гетерозисного насіння». Відповідно нами встановлено, що згідно завдань, учнями в цій школі ведуться також щоденники фенологічних і агротехнічних спостережень й досліджень, результати яких доповідаються як при проведенні уроків, так і занять гуртків. Формами роботи є індивідуальна, групова, масова.

В результаті вивчення планування, тематики, змісту, методики дослідницької роботи, її результатів, нами встановлено, що досягненню у дослідницькій роботі пізнавального і виховного ефекту, точності й достовірності результатів, сприяє правильна постановка методичної та наукової основи, яка вдосконалена й запропонована нами. Дослідницька робота проводиться в тісному зв'язку з вивченням основ наук. Розвиток, отриманих на уроці термінів, понять вступає в особливо важливу стадію їх розвитку – практикування, використання у розв'язанні практичних завдань, що сприяє стійкості знань та застосуванню цих знань для вирішення творчих вправ.

Таким чином, навчально-дослідна земельна ділянка Смолговицької гімназії є як навчальною, так дослідницькою і виховною базою, де учні в процесі практичної роботи засвоюють як основи біологічної науки, так і трудові навички й уміння охорони, збереження природи та її відтворення. Дослідницька робота на земельній ділянці дає можливість навчитись проявляти творчість у праці.